

УДК 327 (477 + 479.24)

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.05.10>

Ткач Дмитро Іванович,
доктор політичних наук, професор,
проректор з міжнародних зв'язків,
Університет «КРОК»
ORCID 0000-0002-0824-8559
ditkach2017@gmail.com

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗМІ УГОРЩИНИ НОВІТНЬОЇ ДОБИ

Анотація

Метою статті є аналіз правового регулювання діяльності ЗМІ Угорщини після зміни політичної системи в країні в 1990 році, визначення, на підставі проведеного аналізу, деяких особливостей зазначеного процесу, притаманних цій країні.

Наукова новизна визначається дослідженням впливу нормативно-правового регулювання на еволюцію системи ЗМІ Угорщини та оцінки міжнародної спільноти відповідності демократичним засадам нового медіа-законодавства цієї країни.

Висновки. У процесі становлення та розвитку інформаційного суспільства нагальною потребою є покращення функціонування багатоманітних засобів масової інформації – мас-медіа, вдосконалення їх нормативно-правового регулювання. Формування сучасної інституційної системи ЗМІ Угорщини було започатковано 1996 році з прийняттям Закону про засоби масової інформації, яким було впроваджено базову структуру діяльності ЗМІ, характерну для більшості європейських країн, зокрема започатковано діяльність, поряд із державними, комерційних радіо та телебачення. Закон встановив основні принципи діяльності ЗМІ, зобов'язавши їх надавати універсальну, фактичну, своєчасну, об'єктивну та збалансовану інформацію, а також не віддзеркалювати погляди певної партії або політичного руху. Однак Закон про ЗМІ не призвів до становлення більш вільної, незалежної преси, оскільки вона стала полем для політичних ігор. Уряди змінювалися, але мас-медіа, які Законом декларувалися як незалежні, ставали частиною політичної здобичі чергового керівництва країни. У 2010 році виникли умови для перезавантаження законодавчої бази діяльності ЗМІ.

У 2011 році прийнято нову Конституцію Угорщини, у якій було визначено основоположні принципи діяльності ЗМІ, а 2010 року – Закон, що регулює засоби масової інформації та комунікації, яким створено Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій. Закон встановив зобов'язання преси щодо надання достовірної, швидкої, точної інформації для споживачів з питань національного та європейського суспільного життя, а також про важливі для угорців події.

Водночас розглянуті закони призвели до повного контролю ЗМІ Угорщини з боку уряду, а це, своєю чергою, підриває демократичні цінності та авторитет Євросоюзу. Уряди європейських країн та міжнародні організації, мас-медіа Угорщини виступають проти запровадження тотального контролю ЗМІ, однак влада країни залишає під своїм контролем внутрішньодержавне законодавство в цій сфері, оскільки мас-медіа і надалі визначають політичне життя країни й завжди чітко виявляють свою позицію стосовно правлячого режиму.

Ключові слова: медіаправо, Закон про засоби масової інформації 1996 р., Конституція Угорщини 2011 р., Закон, що регулює засоби масової інформації та комунікації 2010 р., медіа-конституція 2010 р.

Tkach Dmytro I.,
Doctor of Political Sciences, Professor,
Vice-Rector for International Affairs,
«KROK» University
ORCID 0000-0002-0824-8559
ditkach2017@gmail.com

LEGAL REGULATION OF MEDIA ACTIVITIES IN HUNGARY OF THE PRESENT STAGE

Abstract

The purpose of the article is to analyze the legal regulation of the Hungarian media after the change of the political system in the country in 1990, to determine, based on the analysis, some features of this process inherent in this country.

The scientific novelty is determined by the study of the impact of legal regulation on the evolution of the Hungarian media system and the assessment of the international community's compliance with the democratic principles of the new media legislation of this country.

Conclusions. In the process of formation and development of the information society there is an urgent need to improve the functioning of various mass media and their legal regulation. The formation of a modern institutional media system in Hungary began in 1996 with the adoption of the Law on Mass Media, which introduced the basic structure of the media, typical of most European countries, including state, commercial radio and television. The law established the basic principles of the media, obliging them to provide universal, factual, timely, objective and balanced information, as well as not to reflect the views of a particular party or political movement. However, the Media Law did not lead to a freer, more independent press, as it became a field for political games. Governments changed, but the media, which were declared independent by law, became part of the political booty of the country's next leadership. In 2010, there were conditions for resetting the legal framework for the media.

In 2011, the new Constitution of Hungary was adopted, which defined the basic principles of the media, and in 2010 – the Law governing the media and communication, which established the National Office of Mass Media and Communications. The law established the obligation of the press to provide reliable, prompt, accurate information to consumers on national and European public life, as well as on important events for Hungarians.

At the same time, these laws have led to full control of the Hungarian media by the government, which in turn undermines the democratic values and authority of the European Union. European governments and international organizations, Hungarian mass media oppose the introduction of total control of the media, but the authority keeps under its control domestic legislation in this area, as the media continue to determine the political life of the country and always clearly state their position on the ruling regime.

Key words: media law, Law on Mass Media of 1996, new Constitution of Hungary of 2011, law regulating mass media and communications of 2010, Media Constitution of 2010.

Постановка проблеми. У процесі становлення та розвитку інформаційного суспільства нагальною потребою є покращення функціонування багатоманітних засобів масової інформації – мас-медіа, вдосконалення їх нормативно-правового регулювання, а вивчення медіаправа як окремої галузі юридичної науки є надзвичайно актуальним та важливим завданням для українських учених.

У цьому плані корисним буде вивчення досвіду зарубіжних країн. Об'єктом нашого дослідження є Угорщина, оскільки це постсоціалістична держава, яка на своєму шляху до верховенства демократії та права досягла великих успіхів і слугує прикладом для інших країн, що обрали схожий шлях перетворень. Це, зокрема, стосується й України, яка прагне стати повноправним членом Європейської спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці, пов'язаній із формуванням медіаправа, присвячено низку публікацій, зокрема таких українських дослідників, як Беляков К., Брижко В., Кузнецова О., Маєр Т., Петрова Н., Погорелова І., Приступенко Т., Якубенко В. [1–9] та ін. Ця тема активно вивчається і в Угорщині, у цьому контексті варто назвати праці таких вчених: Gyuricza Péter, Varga Domokos György, Bajomi-Lázár, Vince Mátyás, Wisinger István, Zentai Péter.

Поряд із розглядом публікацій цих та інших угорських і українських фахівців, предметом опрацювання стали відповідні положення Конституції Угорщини, а також нормативно-правових актів, що стосуються цієї тематики.

Метою статті є дослідження головних напрямків створення та функціонування ме-

діаправа в Угорщині; визначення, на підставі проведеного аналізу, деяких особливостей зазначеного процесу, притаманних цій країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після зміни режиму, яка відбулася в Угорщині у 1990 році, у країні діяв Закон про пресу, прийнятий у 1986 році. Державні збори країни внесли до нього поправки в січні 1990 року, які, однак, стосувалися лише письмової преси та не торкалися електронних ЗМІ.

У подальшому уряд Й. Анталла робив неодноразові спроби внести у Державні збори проєкт Закону про ЗМІ, але кожного разу ці зусилля провалювалися через рішучий супротив опозиції [1].

У 1996 році все ж був прийнятий Закон про засоби масової інформації, який набув чинності 1 лютого цього ж року [2]. Із цього часу можна вести мову про трансформацію інституційної системи у функціонуванні радіо і телебачення в Угорщині. Найважливішим елементом закону є те, що в Угорщині була впроваджена базова структура діяльності ЗМІ, характерна для більшості європейських країн, а саме започатковано діяльність, поряд із державними, комерційних радіо та телебачення. Таким чином, програми суспільного мовлення, як постачальники загальнодоступних послуг, могли бути у приватній власності. У той же час, засоби масової інформації, що знаходилися в державній власності – Угорське радіо і телебачення, Дунайське телебачення – не могли мати комерційних каналів.

Законом про ЗМІ встановлюється один із основних принципів, відповідно до якого мовлення в Угорській Республіці є безкоштовним. Мовник самостійно визначає зміст мовлення і несе за нього відповідальність. Однак мовник повинен поважати конституційний порядок, його діяльність не повинна порушувати права людини, і він не мусить розпалювати ненависть стосовно людей, народів, націй, національних, етнічних, мовних та інших меншин або проти будь-якої церкви чи релігійної групи. Мовлення не може бути направлено на явне або приховане порушення прав будь-якої меншини або більшості, що ґрунтується на расистській ідеології.

У законі, в якості одного з найважливіших принципів інформування, сформульовано також, що інформація про внутрішні та

зарубіжні події і спірні питання, які становлять суспільний інтерес, повинна бути універсальною, фактичною, своєчасною, об'єктивною та збалансованою. Усі матеріали, які готуються до ефіру, за змістом та жанром не повинні віддзеркалювати погляди певної партії або політичного руху.

Водночас, серед принципів мовлення закон визначає відсоток програм, які вироблені в Угорщині, правила реклами і підтримки програм (спонсорство) суспільного мовлення.

Контроль над засобами масової інформації покладається на Національну раду з питань радіо і телебачення (НРРТ). Цей орган складається з представників, делегованих усіма партіями на паритетній основі й обраних парламентом у 1996 році на чотири роки. Після закінчення терміну їх повноважень Прем'єр-міністр та Президент спільно призначають 7 членів НРРТ. Для забезпечення поточної роботи при Раді створюється секретаріат.

Головним завданням НРРТ є захист і заохочення свободи вираження думок, полегшення виходу мовників на ринок, руйнування інформаційних монополій, запобігання створенню нових, а також охорона незалежності мовників. Рада контролює реалізацію конституційних принципів свободи преси та інформує про це Державні збори.

Положення про діяльність НРРТ передбачає можливість звернення до цього органу з відповідними скаргами. Насамперед це стосується порушення вимог до інформаційного контенту. Наприклад, якщо мовник подає викривлену, односторонню позицію щодо соціально важливої проблеми, яка кривдить певну частину населення, Рада може вивчити скаргу й, у вагомих випадках, накласти штраф. Закон також передає Мовний фонд (Фонд підтримки телерадіомовлення), який визнається одним із основних інститутів фінансування ЗМІ, під управління НРРТ. Фінансування надається за комунальною та комерційною моделями. Громадське радіо і телебачення мають право на певний відсоток від абонентської плати, також відомої як технічне обслуговування обладнання. Крім того, суспільні ЗМІ можуть розміщувати рекламу, але з певними обмеженнями, та приймати спонсорську допомогу.

Державний бюджет зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з організацією мов-

лення. На додаток до останнього, державні засоби масової інформації можуть просити уряд і парламент надати їм державну підтримку для реалізації цілей, визначених законом, хоч виділення цих коштів має певні обмеження.

Засоби масової інформації також можуть укладати угоди про підтримку з певними державними органами та міністерствами для виконання конкретних завдань програм опікунських рад. Ці ради складаються з десяти членів – представників парламентських партій (п'ятдесят відсотків репрезентують уряд, а п'ятдесят – опозицію), і працюють протягом чотирьох років. Інші 23 члени рад делегуються Громадським фондом Угорського телебачення (Hungária Televízió), національними та транскордонними професійними і громадськими організаціями, визначеними законом. Термін їх повноважень становить усього один рік.

Закон містить докладні правила придбання прав на мовлення та відповідні умови проведення торгів. У цьому документі існує окрема глава про проведення тендерів на використання національної радіочастоти Дунайського радіо, а також другого каналу УТБ. У Законі також передбачається, що програми другого каналу УТБ повинні транслюватися із супутника, а Угорське радіо отримує дві сучасні частоти CCIR від держави.

Прийнятий у 1996 році Закон проіснував 14 років. За цей час в Угорщині змінилося кілька урядів: соціалісти на чолі з Дьюлою Горном; перший кабінет Віктора Орбана; потім два цикли правління соціалістів, які очолювалися Петером Медеші, Ференцом Дюрчані та Гордоном Байнаї. Закон про ЗМІ був розроблений таким чином, що витримав усі спроби його перероблення. Найголовніші питання, закладені в ньому, не можна було змінити простою більшістю. Для цього було необхідним досягнення компромісу, передусім з опозицією. Критиці піддавалося, насамперед, положення про незалежність ЗМІ від політичних партій. На ділі правлячі партії користувалися своєю владою для того, щоб використовувати незалежні медіа в своїх цілях.

Закон про ЗМІ потребував модернізації, проте істотних змін практично не було зроблено. У результаті ліві ЗМІ мали суттєву перевагу в країні, що викликало справедливу критику та неприйняття такої ситуації

правими силами. Останні зробили величезні зусилля, щоб повернути вплив на ЗМІ. Тому в листопаді 2009 року був знайдений компроміс, коли НРРТ потрапив під вплив ФІДЕС. Радіочастота Данубіус, хоча формально була під контролем соціалістів, матеріально стала залежна від ФІДЕС.

В Угорщині склалася подвійна система ЗМІ. З одного боку, в деяких медіа-установах політичні інтереси брали верх над професійними аспектами та правдивим відображенням тих чи тих подій. З іншого – ЗМІ, що займалися суспільним життям та політичними подіями, стали заідеологізованими. У руках партій були зосереджені газети, радіо, телебачення. Мас-медіа стали ареною виступів політиків, значно зросла їх роль у боротьбі за владу.

Виявилось, таким чином, що Закон про ЗМІ не призвів до становлення більш вільної, незалежної преси, оскільки вона стала полем для політичних ігор. Уряди змінювалися, але мас-медіа, які Законом декларувалися як незалежні, ставали частиною політичної здобичі чергового керівництва країни.

Державні засоби масової інформації зменшували свою вагу, у той же час, комерційне телебачення та радіо підкорювали все більше глядачів. Ці програми значно трансформували ринок телебачення та радіо. Посилена боротьба за глядача та слухача, в якій важливу роль відігравали також підприємці, пов'язані з партіями та партійними угрупованнями.

Між 1996 та 2010 роками докорінно трансформувався медіаринок, який змінив звички споживання медіа-аудиторії. До кінця 2010 року Інтернет перейняв першість у телебачення. Комп'ютерний монітор дозволив користувачеві вирішувати, чи хоче він читати «газету», слухати радіо чи дивитися телевізійні програми з монітору. Пізніше цю функцію взяв на себе смартфон.

Окрім традиційного (одностороннього) масового спілкування, розвинулося спілкування горизонтальне. Сьогодні споживачі знають про все часто одночасно з подіями, вони можуть бути поінформовані про події навіть більше, чим це подається у ЗМІ.

Медіаконтент значно збільшився, оскільки Інтернет завоював увесь світ, він став набагато демократичнішим, ніж будь-коли раніше, потреба споживача в ін-

формації на початку XXI сторіччя визначається майже винятково якістю його інтересу.

Після чергових парламентських виборів новим прем'єром з 29 травня 2010 року став Віктор Орбан, лідер правої коаліції ФІДЕС – Християнсько-демократичної народної партії, що отримала конституційну більшість. Це створило можливість для перезавантаження законодавчої бази діяльності ЗМІ.

18 квітня 2011 року Державні збори Угорщини прийняли нову Конституцію – Основний Закон країни, яка набрала чинності 1 січня 2012 року. В цьому документі спеціальним параграфом 61 було визначено основоположні принципи діяльності ЗМІ. Так, у першому пункті зазначено, що в Угорській Республіці кожен має право на вільне вираження міркувань, а також на те, щоб знати відомості, які представляють суспільний інтерес і, відповідно, право розповсюджувати їх.

У другому пункті констатується, що Угорська Республіка визнає і захищає свободу друку.

Третім пунктом визначено таке: «Для прийняття закону про публікації відомостей, які являють суспільний інтерес, а також свободи друку, необхідно голосування двох третин присутніх депутатів Державних зборів».

Четвертим пунктом було встановлено: «Для прийняття закону щодо спостереження за діяльністю державного радіомовлення, телебачення і інформаційного агентства, а також призначення їх керівників, рівно як і щодо дозволу комерційного радіо і телебачення, також запобігання інформаційних монополій необхідно голосування двох третин присутніх депутатів Державних зборів» [3].

Таким чином, скориставшись тим, що у Державних зборах урядова коаліція мала кваліфікаційну більшість, були створені умови для прийняття нового законодавства про діяльність ЗМІ в Угорщині. 22 липня 2010 року Державні збори прийняли Закон, що регулює засоби масової інформації та комунікації [4], згідно з яким Національне радіо та телебачення і Національний орган зв'язку були перетворені у Національне відомство засобів масової інформації та комунікацій (НВЗМІК). НВЗМІК є автономним органом державного управління, який бере участь у керуванні сферою комунікацій та здійсненні державної політики у цій царині. Цей орган обирається Державними зборами,

він є автономним, з незалежною правосуб'єктністю. Ця організація руйнує інформаційні монополії, захищає незалежність мовників та гарантує свободу вираження поглядів, контролює самостійність преси на основі конституційних принципів і повідомляє про цю діяльність Державні збори.

Президент та чотири члени НВЗМІК обираються двома третинами більшості Національних зборів за поданням Прем'єр-міністра строком на дев'ять років. Закон надає можливість Угорському суспільному фонду радіо, Угорському суспільному фонду телебачення та Суспільному фонду телебачення «Унгарія» створити Державний суспільний фонд, який є «державним мовником та службою новин і захищає свою незалежність».

Законом створено Опікунську раду, що є керівним органом суспільного фонду та обирається двома третинами депутатів Національних зборів. Половина членів ради – провладна, інша половина пропонується опозицією. Строк повноважень членів Опікунської ради становить дев'ять років.

11 червня 2010 року депутати Державних зборів Андраш Чер-Палковіч та Антал Роган подали до парламенту проєкт Закону про свободу преси та захист медіаконтенту, який отримав назву медіаконституції.

Закон був прийнятий парламентом 2 листопада 2010 року та замінив Закон про пресу, який діяв з 1986 року [5].

Він визначив, що означає медіаслужба, як здійснюється відстеження та пошук медіасервісів, як діє лінійний аудіальний медіасервіс, що таке медіаконтент та контент-провайдер. Це законодавство поширилося на весь медіаконтент, у тому числі й на Інтернет. Положення закону передбачали, що кожен має право висловлювати свої погляди через засоби масової інформації. Закон також включав право громадянина отримати відповідь на його запит від будь-яких медіаресурсів, у тому числі й від Інтернет-провайдерів.

Визначалося, що для офіційної реєстрації органу масової інформації необхідно взяти участь у тендері.

Закон встановив у окремій главі зобов'язання преси щодо надання достовірної, швидкої, точної інформації для споживачів з питань національного та європейського суспільного життя, а також про важливі для угорців події.

Розглянуті закони викликали різку критику в Європейському Союзі, всі великі європейські періодичні видання вкрай суворо висловилися про ці документи, вживаючи і таке визначення, як «шовіністичні». Своє занепокоєння висловили найбільші міжнародні організації – ООН, Рада Європи, ОБСЄ. Розглянуті Закони, які набули чинності 1 січня 2011 року, призвели до повного контролю ЗМІ Угорщини з боку уряду, а це, своєю чергою, підриває демократичні цінності та авторитет Євросоюзу [6].

Найбільший медіадослідник Угорщини Петер Байомі-Лазар вважає, що влада сьогодні може безпосередньо впливати на контент ЗМІ. Крім того, його занепокоєння викликає і неточність низки визначень Закону, що дозволяє по-різному його трактувати [7].

Оскільки наглядовий та керуючий урядовий орган, який опікується ЗМІ, отримав право стягувати колосальні штрафи (доходять до \$ 900 000 для радіо і телебачення) із засобів масової інформації за «незбалансоване висвітлення подій», не дивно, що документ викликав хвилю обурення в угорській пресі. Ще в грудні 2010 року дві щотижневі угорські газети – *Magyar Naracs* і *ES* – вийшли з незаповненими передовицями, протестуючи проти нового Закону про ЗМІ. Пізніше колеги підтримали дві найбільші газети Угорщини – *Nepszabadsag* і *Nepszava*.

Зокрема, газета *Nepszabadsag*, лідер ринку Угорщини за тиражем, опублікувала на передовиці рядок «Свободі преси в країні прийшов кінець», продублював її на мовах усіх 27 країн ЄС. У редакційній статті газета пояснила, що новий Закон знадобився уряду країни, щоб «дресировати, карати і мучити тих, у кого є своя думка». Крім того, газета пообіцяла звернутися до Конституційного Суду Угорщини. Підтримали угорських колег і редакції видань інших країн ЄС.

Європейські чиновники і правозахисники також виступили проти прийняття Угорщиною нового Закону про ЗМІ. Представник ОБСЄ з питань ЗМІ зазначила, що сама наявність подібного Закону призведе до самоцензури в редакціях угорських видань, що неминуче відіб'ється на свободі ЗМІ в країні. Утім, представники уряду, очолюваного Віктором Орбаном, стверджували, що нова норма дозволить забезпечити дотримання законодавчих вимог у превентивному порядку. Крім

того, штрафи представники ФІДЕС обіцяли зробити пропорційними до допущеної ЗМІ помилки.

Взяття ЗМІ під ковпак – наступний і логічний хід «партії влади». Державні канали країни об'єднали в одну систему, віддавши всі головні пости в єдиній компанії прихильникам ФІДЕС. Більш того, новини для цієї компанії надаються державним інформгентством.

Політичної сили, здатної протистояти цій тенденції, в Угорщині на даний момент немає, не допомогла навіть гостра критика з боку Єврокомісії. Юридичні норми ЄС передбачають можливість приборкання таких дій. Так, питання про прийняття Угорщиною Закону про ЗМІ може бути винесено на розгляд Європейського суду або країні можуть відмовити в праві голосу в складі парламентських органів ЄС. Утім, для початку Єврокомісія повинна провести розслідування на предмет розбіжності нового угорського Закону з нормами ЄС. Зробити це буде непросто, адже у відповідь Угорщина має намір зажадати від Єврокомісії аналізу всіх 27 законів про ЗМІ, що діють у країнах ЄС. Адже, за словами Орбана, всі норми угорського закону запозичені з законодавства інших країн ЄС.

Однак навіть простий аналіз угорського закону може бути проблемним для європейських чиновників, адже як повідомляв Bloomberg, європейцям для цього доведеться вивчити угорську мову. Справа в тому, що уряд Угорщини «втратив» цілу низку параграфів нового Закону з офіційного перекладу для Євросоюзу. Зокрема, до перекладу не потрапив пункт, згідно з яким штрафувати ЗМІ угорські чиновники почнуть лише після 1 липня, якраз коли закінчиться головування Угорщини в ЄС.

Тим часом, влада Німеччини та Франції вже попросили Угорщину переглянути спірний документ, на що отримали відповідь про «недоречність і необдуманість» такого втручання. На думку Орбана, оцінити угорський Закон про ЗМІ може лише Єврокомісія, рішенням якої він пообіцяв підкоритися [8]. Через газету *The Financial Times* він запевнив ЄС, що законодавство Угорщини засноване винятково на європейських цінностях. «У 1998–2002 роках західна преса порівнювала мене з Гітлером. Тепер вони пишуть, що я схожий на Путіна чи білоруського президента», – згадує Орбан, якого уподібнювали

російському прем'єру The Washington Post і The Economist. На його думку, подібні порівняння «ображають Угорщину, оскільки це демократична країна» [9].

Висновки. Політичні сили, які приходили до влади в Угорщині, завжди намагалися використовувати в своїх інтересах вплив ЗМІ на свідомість громадян. Не випадково Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан приділив таку увагу контролю за засобами інформації, оскільки вони і надалі визначають політичне життя країни й завжди чітко виявляють свою позицію стосовно правлячого режиму.

Список використаних джерел:

1. Magyar állam, társadalom, politika. *Tények Könyve. Magyar és Nemzetközi Almanach '97*. URL: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1997-11FD1/magyar-allam-tarsadalom-politika-14A60/> (Дата звернення: 12.06.2020).
2. 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról. *Közlönyállapot* (1996.I.15.) Magyar joganyagok – 1996. URL: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=99600001.TV&printTitle=1996.%20%C3%A9vi%20I.%20t%C3%B6rv%C3%A9ny&targetdate=ffffff4&referer=lawsandresolutions> (Дата звернення: 12.06.2020).
3. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25). URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Дата звернення: 12.06.2020).
4. 2011. évi CXII. törvény Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról. *Magyar Közlöny*. 2011. július 26. 88. szám. URL: <https://hirlevel.egov.hu/2011/07/27/2011-evi-cxii-torveny-az-informacios-onrendelkezesi-jogrol-es-az-informacioszabadsagrol/> (Дата звернення: 12.06.2020).
5. 2010. évi CIV. Törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv> (Дата звернення: 12.06.2020).
6. ОБСЕ обеспокоена новым венгерским законом о СМИ. URL: <https://www.dw.com/ru> (Дата звернення: 12.06.2020).
7. Péter Bajomi-Lázár. A patrónusi-kliensi médiarendszer. Magyarország 2010–2018. Budapest : Napvilág Kiadó, 2020, 217 oldal.
8. Власти Венгрии ввели в стране цензуру. URL: <https://lenta.ru/articles/2011/01/11/tsenzura> (Дата звернення: 12.06.2020).
9. Szócs, László. Nem száll le Washington az Orbán-kormányról. 2011.07.27. URL: http://nol.hu/kulfold/nem_szall_le_washington_az_orban-kormanyrol (Дата звернення: 12.06.2020).

References:

1. Magyar állam, társadalom, politika. *Tények Könyve. Magyar és Nemzetközi Almanach '97*. URL: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/1997-11FD1/magyar-allam-tarsadalom-politika-14A60/> (Last accessed: 12.06.2020).
2. 1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról. *Közlönyállapot* (1996.I.15.) Magyar joganyagok – 1996. URL: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=99600001.TV&printTitle=1996.%20%C3%A9vi%20I.%20t%C3%B6rv%C3%A9ny&targetdate=ffffff4&referer=lawsandresolutions> (Last accessed: 12.06.2020).
3. *Magyarország Alaptörvénye* (2011. április 25). URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Last accessed: 12.06.2020).
4. 2011. évi CXII. törvény *Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról*. *Magyar Közlöny*. 2011. július 26. 88. szám. URL: <https://hirlevel.egov.hu/2011/07/27/2011-evi-cxii-torveny-az-informacios-onrendelkezesi-jogrol-es-az-informacioszabadsagrol/> (Last accessed: 12.06.2020).
5. 2010. évi CIV. *Törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól*. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv> (Last accessed: 12.06.2020).
6. *OBSE obespokoyena novym vengerskim zakonom o SMI*. URL: <https://www.dw.com/ru> (Last accessed: 12.06.2020).
7. Péter Bajomi-Lázár. (2020). A patrónusi-kliensi médiarendszer. Magyarország 2010–2018. Budapest : Napvilág Kiadó.
8. Vlasti Vengrii vveli v strane tsenzuru. URL: <https://lenta.ru/articles/2011/01/11/tsenzura> (Last accessed: 12.06.2020).
9. Szócs, László. Nem száll le Washington az Orbán-kormányról. 2011.07.27. URL: http://nol.hu/kulfold/nem_szall_le_washington_az_orban-kormanyrol (Last accessed: 12.06.2020).

Стаття надійшла до редакції 15 червня 2020 р.